

Nr 9

Försvarskommitténs betänkande med anledning av motion om höjning av den nedre åldersgränsen för vapen- och stridsövningar, m. m.

I motionen 1972:962 av fru Theorin och herr Palm (s) har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller

1. att åldersgränsen för regelrätta vapen- och stridsövningar fastställs till 18 år,
2. att i den grundläggande utbildningen inom frivilliga försvarsutbildningen jämväl skall ingå utbildning om säkerhetspolitikens alla delar som utrikespolitik, biståndspolitik, handelspolitik, nedrustnings- och fredspolitik.

Motionärerna åberopar särskilt verksamheten vid praktikantläger för manlig skolungdom.

Gällande bestämmelser

Enligt hemvärnskungörelsen (prop. 1970:18, SU 1970:87, rskr 1970:194, SFS 1970:304) skall den som antages som hemvärnsungdom under antagningsåret fylla minst 15 år och ha förmyndares medgivande. För hemvärnsungdom gäller föreskrifter som rikshemvärnschefen meddelar.

Rikshemvärnschefen har föreskrivit att stridsutbildning får påbörjas tidigast det år vederbörande fyller 16 år. Ingen utbildning med automatvapen får ske före det år vederbörande fyller 17 år. Hemvärnsungdom får inte tilldelas vapen för förvaring i hemmet.

Enligt bestämmelserna för den frivilliga skytterörelsen skall skytt vid inträde i skytteförening ha fyllt eller under inträdesåret fylla 14 år.

Kungl. Maj:t har den 10 december 1971 föreskrivit att åtgärder för rekrytering till praktikantjänstgöring vid armén under år 1972 endast får riktas mot ungdomar som är födda år 1957 eller tidigare. Deltagare i praktikantjänstgöring där stridsutbildning förekommer skall vara födda senast år 1956.

I 15 § värnpliktslagen stadgas efter ändring år 1969 (prop. 1969:82, 2LU 1969:51, rskr 1969:193, SFS 1969:378) att svensk man enligt Konungens bestämmande kan inskrivas som värnpliktig före det år han fyller 18 år men inte tidigare än det år då han fyller 16 år.

Utskottet

Med stridsutbildning för ungdomar inom hemvärnet och organisationerna för frivilligt försvar samt för deltagare i praktikantjänstgöring menas, såvitt utskottet kunnat finna, sådant användande av vapen som inte enbart har samband med en grundläggande skjututbildning. Grund-

läggande skjututbildning innefattar materielkännedom, skjutregler, säkerhetsbestämmelser och skolskjutning. Hit bör även hänföras fältskjutning från övervakade skjutstationer. Som exempel på stridsutbildning kan nämnas övningsmoment i vilka deltagarna delas upp i grupper som vid "stridskontakt" skjuter med lösa skott.

Syftet med praktikantläger för skolungdom är att ge information om de yrken som finns inom försvaret. Lägren omfattar en eller två veckors utbildning. Utbildningstiden kan fördela sig procentuellt på övningsgrenar och ämnen enligt följande exempel (armén):

Fysisk träning och orientering	25
Inre tjänst	3
Vapentjänst	22
Ordnande av bivack	3
Sambandstjänst (radio och fälttelefoner)	5
Motortjänst	22
Försvarsupplysning och yrkesinformation	10
Reservtid	10
	<hr/>
	100

I de centrala staberna pågår sedan hösten 1970 ett arbete som inom kort väntas leda till gemensamma bestämmelser för manlig frivillig ungdomsverksamhet inom det militära försvaret.

Berörda myndigheter och organisationer har under hösten 1971 genom försvarsdepartementets försorg blivit uppmärksammade på frågan om åldersgränserna i försvarets ungdomsarbete.

Utskottet delar uppfattningen att det behövs en åldersgräns, före vilken stridsutbildning inte skall äga rum. Värnpliktsåldern inträder enligt huvudregeln vid 18 år men inskrivning som värnpliktig kan ske redan det år vederbörande fyller 16 år. Utskottet finner det vara naturligt att åldersgränsen för stridsutbildning inom hemvärnet och inom organisation för frivilligt försvar knyter an till den lägsta ålder vid vilken inskrivning som värnpliktig kan ske, dvs. det år vederbörande fyller 16 år.

Åldersgränsen för stridsutbildning vid praktikantläger för skolungdom bör emellertid bedömas annorlunda. För att få information om de yrken som finns inom försvaret behövs enligt utskottets mening i allmänhet inte att ungdomarna själva deltar i övningar av stridsmässig karaktär. Den korta utbildningstiden torde behövas för information som ger större utbyte inför kommande yrkesval. Enligt vad utskottet har inhämtat är det dessutom så att stridsövningar vid praktikanttjänstgöring i något eller några fall har genomförts på ett sätt som inte överensstämmer med gällande bestämmelser.

Med hänsyn främst till att deltagare i praktikantläger ofta där får sin första kontakt med det militära försvaret bör åldersgränsen för att få delta i praktikanttjänstgöring där stridsutbildning förekommer höjas och, med tillämpning senast fr. o. m. år 1973, bestämmas så att vederbörande skall fylla minst 17 år det år tjänstgöringen påbörjas.

Självfallet ställer all ungdomsutbildning särskilda krav på omdöme och handlag vid planering och genomförande av verksamheten. Utskottet förutsätter att de åldersgränser som beslutas blir väl kända av alla som får ansvar för utbildning och information av ungdomar.

Orientering om säkerhetspolitiken ges inom ramen för den försvarsupplysning som bör förekomma vid all militär utbildning. Vid all ungdomsutbildning bör särskilt erinras om den allvarliga bakgrunden till verksamheten och om verkan av de vapen som är aktuella vid utbildningen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionsyrkandena. Vad utskottet har anført om åldersgränsen för stridsutbildning vid praktikantläger bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet med anledning av motionen 1972:962 har anført om åldersgränsen för att delta i praktikanttjänstgöring för skolungdom där stridsutbildning förekommer,
2. avslår motionen 1972:962 såvitt avser yrkande om utbildning angående säkerhetspolitikens alla delar.

Stockholm den 14 mars 1972

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Enskog (fp), Gustafsson i Uddevalla (s), Gustavsson i Ängelholm (s), Glimnér (c), Gustavsson i Nässjö (s), Gernandt (c), Karl Bengtsson i Varberg (fp), Oskarson (m) och Runesson (s).

